

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer"

(KOM(2002) 119 slutlig – 2002/0061 COD)

(2003/C 61/14)

Den 22 mars 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 4 september 2002. Föredragande var Ernst Ehnmark.

Vid sin 393:e plenarsession den 18–19 september 2002 (sammanträdet den 18 september 2002) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 135 röster för, inga röster emot och inga nedlagda röster.

1. Sammanfattning av yttrandet

1.1. Vid Europeiska rådets möte i Lissabon 2000 fastlades mycket ambitiösa mål för unionens utveckling, med stora konsekvenser inte bara på det ekonomiska planet utan även socialt och miljömässigt. I Lissabonstrategin framhölls att huvudmålet för unionens utveckling är att unionen år 2010 skall ha blivit världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade samhälle. Vid senare möten i Europeiska rådet har detta mål bekräftats.

1.2. Ett av de viktigaste områdena när det gäller att uppnå Lissabonmålet är utbildningen och generellt utvecklingen av de mänskliga resurserna. Ett annat område av stor betydelse är utvecklingen av arbetsmarknaden och dess sätt att fungera. I gränsen mellan dessa båda områden finner vi satsningarna på att främja kvalitetsutbildning och att garantera det ömsesidiga erkännandet av yrkeskvalifikationer över gränserna. Endast på detta sätt kan arbetsmarknaden och utbildningssystemet bidra fullt ut till uppfyllandet av Lissabonmålet.

1.3. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) välkomnar det nya förslaget från Europeiska kommissionen som syftar till att skapa en enhetligare och enklare rättslig ram för ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. Det är ett förslag i rätt tid och det är långtgående. Även om det fokuseras på reglerade yrken, gäller det faktiskt både reglerade och icke-reglerade yrken samt yrken som baseras på såväl kortare som längre utbildningsperioder, särskilt som många yrken är reglerade i vissa EU-länder och icke-reglerade i andra. I detta avseende skulle rörligheten inom icke-reglerade områden också kunna påverkas positivt, även om detta inte behandlas officiellt i förslaget till direktiv. Förslaget till nytt direktiv utgör en högst påtaglig förenkling av gällande bestämmelser. EESK stöder dessa avsikter.

1.4. En ordning för erkännande av yrkeskvalifikationer förutsätter aktivt stöd och deltagande från berörda branschorganisationer och arbetsmarknadens parter. I den nuvarande ordningen garanteras det i viss utsträckning, men i den nya ordning som föreslås garanteras inte detta. EESK föreslår att ändringar görs i direktivförslaget så att denna medverkan säkerställs.

1.5. Ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer måste baseras på antaganden om kvalifikationernas jämförbara, höga kvalitet. Det är mycket viktigt att konsumenterna och den stora allmänheten har förtroende för kvaliteten i de tjänster som erbjuds av såväl migrerande som inhemska yrkesutövare. EESK anser att direktivförslaget inte tillräckligt behandlar de problem som sammanhänger med att tillhandahålla god service till konsumenterna. Detta är inte bara en fråga för de offentliga myndigheterna utan också för branschorganisationer och arbetsmarknadens parter. Medlemsstaterna måste säkerställa att konsumentskyddet kommer i första hand.

1.6. Den nya ordningen för erkännande av yrkeskvalifikationer måste vara både enkel och flexibel. Den måste kunna anpassas till förändringar på arbetsmarknaden och i utbildningssystemet. I direktivförslaget klargörs inte i vilken utsträckning bestämmelserna i direktivet kan komma att ändras som en följd av ändringar i utbildningspolitiken. EESK rekommenderar dessutom Europeiska kommissionen att rikta större uppmärksamhet mot behovet av en konsekvent politik i gränssnittet mellan utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik och politiken för den inre marknaden.

1.7. Den nya ordningen öppnar dörren för europeiska branschorganisationer att lägga fram förslag om gemensamma plattformar på Europainivå för erkännande av yrkeskvalifikationer. EESK menar att det är mycket positivt att denna möjlighet har inarbetats i direktivförslaget, men anser dock att kriterierna för att lämna sådana förslag bör utformas bättre i direktivet. Kommittén vill föreslå en uppsättning sådana kriterier.

1.8. Förslaget till nytt direktiv innebär en mängd svårigheter när det gäller information och kommunikation, både för nationella myndigheter och branschorganisationer. EESK anser att en högkvalitativ service till medborgarna måste utformas när det gäller erkännande av yrkeskvalifikationer.

1.9. EESK företräder det organiserade civila samhället, det vill säga arbetsmarknadens parter, branschorganisationer, konsumenter, osv. EESK avser att som en del i kommitténs arbete rörande den inre marknaden och utvecklingen av utbildningssystemen starkt engagera sig i uppföljningen av direktivet.

2. Behovet av ökad rörlighet på arbetsmarknaden: erkännande av utbildningsbevis mot bakgrund av Lissabonstrategin

2.1. Den geografiska rörligheten mellan unionens medlemsstater är relativt låg: Endast 225 000 personer, motsvarande 0,1 % av den totala befolkningen inom EU, folkbokförde sig i ett annat land år 2000. När gemenskapens ordning för erkännande av yrkesbehörighet inrättades för fyrtio år sedan, var det främst lågutbildad arbetskraft som stod för den geografiska rörligheten. I dag är det de utbildade arbetstagarna som är den mest rörliga gruppen på den inre arbetsmarknaden.

2.2. Såväl geografisk som yrkesmässig rörlighet betraktas som en av de viktigaste faktorerna för att öka sysselsättningen och främja EU:s allmänna konkurrenskraft. Att undanröja hindren för rörligheten har blivit en central politisk fråga. Med de ändrade trenderna när det gäller rörlighet på arbetsmarknaden, har det blivit viktigt att göra det lättare att flytta inom unionen – i stället för att flytta bort från unionen.

2.3. I Lissabonstrategin utpekades bristen på rörlighet på arbetsmarknaden som ett avgörande hinder för att uppnå ekonomisk och industriell tillväxt. I strategin underströks också att de tjänster som utbjuds även fortsättningsvis måste hålla en hög kvalitet. Kvalitetsaspekten är även en av nyckelfrågorna i den pågående diskussionen om utbildningssystemens utveckling.

2.4. Både när det gäller högre utbildning och yrkesutbildning görs nu satsningar på att uppnå ett visst mått av tillnärmning i fråga om läroplaner och normer. Även om det är alltför tidigt att tala om harmonisering, är det tydligt att man inom utbildningssystemen har funnit ett behov av en högre grad av samordnad planering. Tillnärmningen när det gäller akademisk utbildning och yrkesutbildning kommer utan tvivel att bidra till ytterligare rörlighet för kvalificerade arbetstagare.

2.5. Den rättsliga ramen för erkännande av yrkeskvalifikationer är ett verktyg som kan användas för att skapa en öppen och flexibel inre marknad. Samma yrken organiseras ofta på olika sätt i olika medlemsstater. Huvudinriktningen måste vara att hålla fast vid den allmänna regeln om fri etableringsrätt baserat på nationella bestämmelser. Bestämmelserna om partiellt tillträde till yrken eller tillhandahållande av tjänster över gränserna kommer förmodligen endast att leda till begränsad liberalisering eller liberalisering i undantagsfall. I direktivet har man inte lyckats klargöra denna aspekt. EESK rekommenderar att denna fråga behandlas i direktivet.

2.6. I detta sammanhang bör framhållas att det i framtiden kommer att bli ännu viktigare att vara uppmärksam på bedrägerier när det gäller falska betyg och kvalifikationer, och att vidta lämpliga åtgärder mot sådana.

3. Allmänna kommentarer

3.1. EESK välkomnar förslaget till nytt direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer. Syftet är att skapa ett mer samordnat, tydligt och flexibelt system för ömsesidigt erkännande av reglerade yrken på grundval av de befintliga direktiven om den generella ordningen och sektorsdirektiven om erkännande. Kommittén noterar att förslaget är den första övergripande moderniseringen av gemenskapssystemet för erkännande av yrkesbehörighet sedan detta inrättades för fyrtio år sedan.

3.2. Den totala konsolideringen av systemen för erkännande av yrkeskvalifikationer för reglerade yrken bör göra systemet lättare att hantera och tydligare, snabbare och enklare för användarna, så att den fria rörligheten mellan medlemsstaterna ökas för kvalificerad arbetskraft. Detta är särskilt viktigt med tanke på utvidgningen.

3.3. Genom att utforma samordnade principer för ömsesidigt erkännande har kommissionen försökt att undvika eventuella konflikter med de nationella ordningarna. Detta gäller särskilt i länder där det finns offentliga organisationer för yrkesråd med ansvar för pensionsfonder och andra fonder för social trygghet. EESK rekommenderar att det i direktivförslaget ingår tydligt anges att bestämmelserna i direktivet inte innebär några förändringar i yrkesorganisationernas grundstruktur i medlemsstaterna. Direktivets syfte är uteslutande att främja och förenkla rörligheten, inte att förändra strukturerna i medlemsstaterna.

3.4. Informationen om erkännande av examensbevis och andra behörighetsbevis rörande både reglerade yrken och eventuella initiativ om icke-reglerade yrken måste förbättras genom utnyttjande av befintliga informations- och kommunikationsnätverk och via pågående arbeten med att förbättra möjligheterna att jämföra kvalifikationer för att ge medborgarna tillgång till pålitlig och mer uttömmande information och rådgivning, särskilt inriktad på deras individuella intressen och rättigheter. EESK skulle gärna ha sett en ingående analys av hur en god informationservice till medborgarna kan utformas.

3.5. Enligt förslaget till direktiv ersätts femton befintliga direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer, nämligen tolv huvuddirektiv som omfattar de sju yrkena läkare⁽¹⁾, sjuksköterska inom allmän hälso- och sjukvård⁽²⁾, tandläkare⁽³⁾, veterinär⁽⁴⁾, barnmorska⁽⁵⁾, farmaceut⁽⁶⁾ och arkitekt⁽⁷⁾ – dessa direktiv har till största delen antagits under en tjugofemårsperiod under sjuttio- och åttiotalen – plus de tre direktiven om den generella ordningen⁽⁸⁾, som alla uppdaterats genom SLIM-direktivet år 1999 och 2001. Direktivet skulle därigenom omfatta alla yrken från högre utbildning till yrken inom hantverk och handel.

3.6. EESK stöder den metod kommissionen valt. Det är mycket viktigt att nya satsningar görs för att förenkla regelverket för erkännande av yrkeskvalifikationer. Med tanke på utvidgningen är det av särskilt stor betydelse att införa en ny ordning som beaktar att det finns behov både av förenkling och av att de tjänster som utbjuds även fortsättningsvis håller hög kvalitet.

3.7. I förslaget påläggs tjänsteleverantörer särskilda skyldigheter att ge viss information till sina kunder och till kontaktpunkterna i medlemsstaterna. Medlemsstaterna påläggs mer generella skyldigheter när det gäller informationsutbyte. EESK skulle ha välkomnat mer specifika förslag när det gäller medlemsstaternas skyldigheter att integrera befintliga nationella ordningar.

(1) EGT L 165, 7.7.1993, s. 1, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(2) EGT L 176, 15.7.1977, s. 1 och s. 8, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(3) EGT L 233, 24.8.1978, s. 1 och s. 10, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(4) EGT L 362, 23.12.1978, s. 1 och s. 7, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(5) EGT L 33, 11.2.1980, s. 1 och s. 8, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(6) EGT L 253, 24.9.1985, s. 34 och s. 37, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(7) EGT L 223, 21.8.1985, s. 15, och senast ändrat genom SLIM-direktivet.

(8) EGT L 19, 24.1.1989, s. 16, och senast ändrat genom SLIM-direktivet. EGT L 209, 24.7.1992, s. 25, och senast ändrat genom SLIM-direktivet. EGT L 201, 31.7.1999, s. 77.

4. Särskilda kommentarer

EESK betonar att det i direktivets titel bör klargöras att direktivet endast berör reglerade yrken.

4.1. Avdelning I – Allmänna bestämmelser

4.1.1. Det föreslagna direktivets tillämpningsområde

4.1.1.1. EESK har noterat att lydelsen inte omfattar medborgare i tredje land som har fått sin utbildning i en EU-medlemsstat. EESK anser att kategorin tredjelandsmedborgare med permanenta uppehållstillstånd bör ha samma rätt till erkännande av yrkeskvalifikationer som EU-medborgare⁽⁹⁾.

4.1.1.2. När det gäller medborgare i EU-medlemsstater skulle kommittén vilja rekommendera att värdmedlemsstaten, för att upprätthålla en hög kvalitetsnivå på konsumenttjänster, ges möjlighet att kräva att ett lämplighetsprov görs av sökande som innehar ett utbildningsbevis från ett tredje land och som har tre års yrkeserfarenhet som intygats av den medlemsstat där utbildningsbeviset erkändes i enlighet med artikel 2.2.

4.1.2. Verkan av erkännandet

4.1.2.1. EESK välkomnar den klara och enkla lydelsen i de båda första punkterna.

4.1.2.2. EESK har dock vissa reservationer mot tillämpningen av artikel 4.3, där det anges att om den sökandes yrke utgör en självständig verksamhetsdel av ett yrke som i värdmedlemsstaten täcker ett bredare verksamhetsfält och om denna skillnad inte kan kompenseras genom en kompletteringsåtgärd, har sökanden endast rätt att utöva denna verksamhetsdel i värdmedlemsstaten. Just i detta fall befarar kommittén att konsumenterna riskerar att få svårt att bedöma kompetensen hos yrkesutövare vilkas tjänster de vill utnyttja. Kommittén anser att de berörda yrkesutövarna bör vara skyldiga att ge konsumenterna tydlig och ingående information om gränserna för yrkesutövarens verksamhetsområde.

(9) Jfr. högnivågruppen för kompetens och rörlighet (14 december 2001), kommissionens handlingsplan för kompetens och rörlighet (KOM(2002) 72) och förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare (KOM(2001) 386 slutlig).

EESK har redan framhållit (jfr. 2.5) att det i direktivet tydligt måste framgå att partiellt tillträde till ett yrke bör vara ett undantag och inte allmän regel.

4.1.2.3. I detta sammanhang har EESK noterat att vissa nationella yrkesorganisationer har uttryckt farhågor för att lydelsen i artikel 4 punkt 3 – och även lydelsen på andra ställen – skulle kunna tolkas som en signal till mer enhetliga strukturer för nationella yrkesorganisationer. EESK rekommenderar att det i direktivets ingress anges att direktivets syfte är att främja och förenkla rörligheten, inte att på ett eller annat sätt försöka påverka de nationella yrkesorganisationernas strukturer.

4.2. Avdelning II – Frihet att tillhandahålla tjänster

4.2.1. Artikel 5: Principen om friheten att tillhandahålla tjänster

4.2.1.1. EESK betonar att målet med friheten att tillhandahålla tjänster är tjänster av hög kvalitet för EU-medborgare och skydd av europeiska konsumenters säkerhet och hälsa, både när det gäller offentliga och privata tjänster. Konsumenten måste få korrekt information på sitt eget modersmål om tjänsteleverantören och om de villkor som gäller för tjänstens tillhandahållande.

4.2.1.2. I allmänhet är det omöjligt för kunden att kontrollera i vilket land en tjänsteleverantör är etablerad. Kunden måste därför kunna lita på att den tjänst han erbjuds uppfyller konsumentskyddsreglerna i det land där den erbjuds. Kommittén anser därför att de särskilda bestämmelser som gäller för yrket i värdmedlemsstaten också måste vara bindande för tjänsteleverantörer från andra medlemsstater.

4.2.1.3. I direktivförslaget föreslås en lättare ordning för tillhandahållande av tjänster över gränserna än för etablering, om än med en skyddsklausul. Tjänsteleverantörernas rörlighet inom medlemsstaterna kommer att underlättas om de ges möjlighet att arbeta tillfälligt i upp till 16 veckor i värdlandet med samma titel som i hemlandet. EESK vill betona att detta inte skall tolkas som att det skulle finnas en skillnad i tjänsternas kvalitet; det bör däremot vara ett sätt att lösa administrativa problem. I detta sammanhang skulle EESK vilja hänvisa till artikel 7 om kravet på tjänsteleverantören att i förväg lämna information till etableringsmedlemsstatens kontaktpunkt. Denna skyldighet gäller också tillfälliga tjänster.

4.2.1.4. I direktivets artikel 7 anges att om tjänsteleverantören reser till en annan medlemsstat för att tillhandahålla tjänsten, skall denne på förhand underrätta kontaktpunkten i etableringsmedlemsstaten (i den svenska versionen av direktivets artikel 7 används här, förmodligen felaktigt, termen "värdmedlemsstat"; övers. anm.). Denna bestämmelser kommer utan tvivel att ge upphov till vissa problem när det gäller information och administration, men skulle fungera som en mekanism för kvalitetskontroll.

4.2.1.5. Enligt artikel 9 skall medlemsstaterna sörja för att tjänsteleverantörerna uppfyller sina skyldigheter att lämna information. För att göra det måste värdmedlemsstatens myndigheter informeras om tillhandahållandet av tjänster. Dessutom blir den rättighet – fastlagd i artikel 8 – som myndigheterna i värdmedlemsstaten har att begära information från myndigheterna i etableringsmedlemsstaten meningslös om inte värdmedlemsstaten har kännedom om tjänsteleveransens. Kommittén anser därför att kontaktpunkten i värdmedlemsstaten också bör informeras om allt planerat tillhandahållande av tjänster.

4.2.1.6. Mot bakgrund av artikel 8 anser kommittén vidare att en tidsfrist bör ställas upp för svar från berörda myndigheter.

4.2.1.7. Vid sidan av den information som krävs enligt direktivförslagets artikel 9 bör åtgärder även vidtas för att säkerställa att tjänsteleverantören ger mottagaren av tjänsterna information om eventuella försäkringar leverantören har tagit som skydd mot sådana ekonomiska risker som är förenade med dennes yrkesansvar.

Konsumenterna bör också bli informerade om under hur lång tid yrkesutövaren skall befinna sig i deras land, eftersom de måste veta huruvida de kan förvänta sig en uppföljning av deras behandling, ärende eller fall. De måste också informeras om vilka rättsliga möjligheter de har om problem skulle uppstå.

4.2.1.8. Kommittén anser att det för att undvika oklarheter och svårigheter bör klargöras om sextonveckorsperioden beräknas på basis av kalenderdagar eller arbetsdagar. Kommittén föreslår att kalenderdagar används, med tanke på att vissa yrkesutövare även utför tjänster under veckosluten.

4.3. Avdelning III – Etableringsfrihet

4.3.1. Kapitel I – Den generella ordningen för erkännande av utbildningsbevis

4.3.1.1. I detta avsnitt upprepas i allt väsentligt principerna i direktiv 89/48/EEG och 92/51/EEG. Den generella ordningen bygger på principen för ömsesidigt erkännande, enligt vilken varje kvalificerad yrkesutövare som arbetar i en av medlemsstaterna har rätt att få sitt examensbevis erkänt såsom gällande för samma yrke i andra medlemsstater utan att personen i fråga skall behöva genomgå hela utbildningen på nytt. Eftersom det inte finns någon samordning av minimikraven för utbildningen tillåter den generella ordningen i allmänhet inte automatiskt erkännande. Värdlandet kan kräva kompletterande utbildning om det finns stora skillnader mellan den utbildning som migranten har och den utbildning som krävs i värdlandet. Denna princip behålls i direktivförslaget.

4.3.1.2. Att tillämpa den generella ordningen som kompletterad för medlemmar i yrken som faller under den sektorspecifika ordningen är oförenligt med harmoniseringen av minimikravet för utbildningar. Det finns dessutom ingen mening med den sektorspecifika ordningen, om underlåtenhet att uppfylla de minimikrav för utbildningen som fastställs i den automatiskt innebär att den generella ordningen tillämpas.

4.3.1.3. Ytterst skulle detta leda till ett uppdelning av yrken i två delar, där vissa människors utbildning uppfyller minimikraven i sektorsdirektivet och andras inte gör det. Det är emellertid omöjligt för konsumenter att göra denna åtskillnad, och de har själva ingen metod för att skilja mellan kvalificerade och mindre kvalificerade tjänsteleverantörer.

4.3.1.4. Kommittén anser att rådande praxis – där medlemsstaterna gör en individuell bedömning av sökandes kunskaper och färdigheter och utformar lämpliga och proportionerliga kompensationsåtgärder grundade på EG-domstolens rättspraxis – är tillräcklig och konsumentvänlig. Den bör därför bibehållas.

4.3.2. Artikel 11: Kvalifikationsnivåer

4.3.2.1. Fem nivåer för yrkeskvalifikationer definieras teoretiskt. Nivåerna I till III motsvarar de tre utbildningsnivåer som omfattas av direktiv 92/51/EEG. Direktiv 89/48/EEG har delats upp i nivåerna IV och V. Erkännandet beviljas enligt direktivförslaget endast om den nivå som krävs i värdmedlemsstaten inte överstiger den nivå som ligger omedelbart över den som intygas genom den sökandes utbildningsbevis. Det nuvarande systemet möjliggör överbyggnad mellan de generella direktiven 92/51/EEG och 89/48/EEG.

4.3.2.2. Det är ett steg i rätt riktning att förslaget beaktar skillnaden mellan olika nivåer av högre utbildning. EESK noterar dock att kvalifikationsnivåerna inte stämmer överens med EU:s allmänna politik på utbildningsområdet och tendensen i den s.k. Bolognaprocessen för högre utbildning.

4.3.2.3. EESK föreslår att följande ändring görs i artikel 11:

- Nivå 5 motsvarar en högre utbildning som omfattar minst fyra och högst fem års studier.
- Nivå 6 motsvarar en högre utbildning som omfattar minst fem års studier.

4.3.3. Artikel 13: Villkor för erkännande

4.3.3.1. I artikel 13 upprepas i allt väsentligt artikel 3 i direktiv 89/48/EEG och 92/51/EEG.

4.3.3.2. EESK noterar att reglerad utbildning med examensbevis innebär att migrerande arbetstagare som kommer från en medlemsstat där yrket i fråga inte är reglerat inte behöver visa att de har två års erfarenhet inom yrket.

4.3.4. Artikel 14: Kompletteringsåtgärder

4.3.4.1. Det finns statistik som visar att mer än 80 % av alla ansökningar godtas utan kompletteringskrav. Det måste dock finnas möjligheter till kompensationsåtgärder som t.ex. lämplighetstest eller anpassningsperioder, om det finns avsevärda skillnader mellan den sökandes behörighetsgivande utbildning och de krav som ställs i värdlandet. EESK framhåller att värdmedlemsstaten bör ha rätt att avgöra vilken av de båda kompensationsåtgärderna som skall krävas av en sökande, med hänsyn till proportionalitetsprincipen.

4.3.4.2. EESK noterar att "avsevärda skillnader" i förslaget gäller skillnader i utbildningens längd och innehåll och betonar att de berörda myndigheterna bör koncentrera sig på den sökandes aktuella kompetens, inte grundutbildningen. Det behövs gemensamma metoder när det gäller att bedöma den yrkesmässiga erfarenheten och den kompetens som erhålls genom fortbildning.

4.3.4.3. I artikel 14 vill kommissionen upphäva möjligheten för en medlemsstat att kräva yrkeserfarenhet i stället för en kompensationsåtgärd när det finns väsentliga skillnader som avser utbildningstiden och inte utbildningens innehåll. Nyckelorden är här givetvis "utbildningstiden och inte utbildningens innehåll". Detta innebär att det inte kommer att vara möjligt för en sökande att kompensera kortare utbildning med längre yrkeslivserfarenhet. EESK skulle gärna se att en analys gjordes av de effekter som detta förslag kan få.

4.3.4.4. I direktivförslaget anges att om en medlemsstat anser att den inte kan eller vill ge en sökande rätt att välja mellan anpassningstid och lämplighetsprov, skall den i förväg underrätta de andra medlemsstaterna och kommissionen om detta och lägga fram dokument som visar att detta undantag är berättigat. EESK inser fördelarna med ett sådant krav, eftersom detta gör det svårare att införa nya hinder för rörligheten. Detta krav visar att man måste bygga upp ett mycket effektivt nätverk av nationella kontaktpunkter för att direktivet skall kunna genomföras.

4.3.4.5. Man bör säkerställa att den uppförandekodex som antogs av samordningsgruppen för den generella ordningen följs.

4.3.4.6. Den ökande rörligheten har tillsammans med satsningarna på att främja den redan lett till ökad jämförelse och konvergens när det gäller kvalifikationer och utbildning. Därför är det än mer viktigt med tydliga och enkla villkor för tillfälliga och gränsöverskridande tjänsteleveranser.

4.3.5. Artikel 15: Gemensamma plattformar

4.3.5.1. EESK välkomnar helhjärtat att det genom direktivförslaget införs gemensamma europeiska plattformar som skall utformas av berörda yrkesorganisationer på EU-nivå och som efter erforderligt samråd med medlemsstaterna skall antas av kommissionen. Enligt förslaget avses med gemensamma plattformar ett antal kriterier i fråga om bestämda yrkeskvalifikationer som garanterar tillräcklig kompetensnivå för utövandet av ett bestämt yrke och som dessa organisationer grundar sig på när de utvärderar kvalifikationer som förvärvats i medlemsstaterna. När kvalifikationskriterierna på grundval av gemensamma plattformar fastställs genom ett beslut på gemenskapsnivå (av kommittén för erkännande av yrkeskvalifikationer) bortfaller medlemsstaternas behov av kompensationsåtgärder. Denna koppling mellan gemensamma plattformar och kompensationsåtgärder är högst intressant och bör stödjas.

4.3.5.2. EESK anser att denna typ av aktiv medverkan från europeiska yrkessammanslutningars sida kan vara ett bra sätt att göra erkännandet av yrkeskvalifikationer enkelt, mer automatiskt, förutsägbart och tydligt. Metoden måste dock innebära tillräckliga garantier när det gäller de sökandes kvalifikationsnivå.

4.3.5.3. Därför kräver EESK tydliga kriterier för de europeiska yrkesorganisationer som kan komma att ansöka om gemensamma plattformar. Sådana yrkesorganisationer skall

- i möjligaste mån täcka samtliga EU-länder,
- främja och upprätthålla en hög kvalitetsnivå på det berörda yrkesområdet genom att skapa förutsättningar för ökad konvergens när det gäller grundutbildning och utforma krav i fråga om fortbildning,
- främja regelbundna utvärderingar av kvalitetsnivån på medlemmarnas tjänster i medlemsstaterna genom externa organ,
- inrätta ett utbildningsbevis för en viss yrkeskvalifikationsnivå i den mån detta inte faller under medlemsstaternas ansvar,
- se till att medlemmarna i deras medlemsorganisationer respekterar de yrkesetiska regler som organisationen föreskriver, och

- vara representativa för sina respektive yrkesgrupper på nationell nivå (inom medlemsstaten).

4.3.5.4. Europeiska kommissionen bör upprätta ett europeiskt register för gemensamma plattformar. Registret bör läggas ut på webbplatsen för "one-stop information" om europeisk rörlighet, med länkar till de organisationer som inrättat plattformarna.

4.3.5.5. Vissa europeiska sammanslutningar av yrkesorganisationer (t.ex. European Federation of Psychologists' Association (EFPA), European Council of Geodetic Surveyors (CLGE) och European Communities Confederation of Clinical Chemistry (EC4)) har sagt att de stöder direktivförslaget och samtidigt meddelat att de kommer att lämna förslag till en gemensam plattform i enlighet med artikel 15. EESK välkomnar denna möjlighet att pröva de förfaranden som anges i direktivförslaget.

4.3.6. Kapitel II: Erkännande av yrkeserfarenhet

4.3.6.1. I förslaget behålls principen i det nuvarande systemet. Man förespråkar automatiskt erkännande av kvalifikationer på grundval av den sökandes yrkeserfarenhet inom hantverk, industri och handel. EESK anser att distinktionen mellan år som "egenföretagare eller företagsledare" och år som "anställd" bör tas under noggrant övervägande.

4.3.7. Kapitel III: Erkännande på grundval av samordningen av minimikraven för utbildningarna

4.3.7.1. Utbildningen för de yrken som täcks av de befintliga sektorsdirektiven (allmänpraktiserande läkare och specialistläkare, sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård, tandläkare, veterinär, farmaceut och arkitekt) har i viss mån harmoniserats på EU-nivå. Därför erkänns nationella kvalifikationer i princip automatiskt. I avsnittet upprepas principen för automatiskt erkännande av utbildningsbevis. Det nya direktivet kan emellertid rikta uppmärksamheten mot de mer allmänna skillnader som finns, som t.ex. det antal år som krävs för ett visst yrke.

Kommittén understryker att målet att skapa hög kvalitet måste upprätthållas när det gäller behörighetsgivande utbildning och tjänster i förhållande till patienter/klienter.

5. Kommentarer om specifika yrken

5.1. Direktivförslaget innehåller en betydande ändring i antalet specialistutbildningar för läkare som skall förtecknas i en bilaga till direktivet. I dag lyder 52 specialistutbildningar under det gällande sektorsdirektivet. I framtiden skulle endast 18 specialistutbildningar förtecknas i bilagan, medan de återstående 34 skulle lyda under den generella ordningen. Eftersom det tycks råda en viss osäkerhet om antalet specialistutbildningar rekommenderar EESK att kommissionen aktualiserar den berörda bilagan.

5.2. Ett antal läkarorganisationer har framhållit att detta innebär en uppdelning av specialistläkare i två grupper, en med tydliga kvalitetsgarantier och en annan med mer generella kvalitetsbevis. EESK inser behovet av att i bilagan endast förteckna de specialiseringar som finns i alla medlemsstater. Å andra sidan finns det helt klart en risk att denna uppdelning av medicinska specialiseringar skulle kunna få negativa effekter för de specialiseringar som lyder under den generella ordningen. EESK anser att denna uppdelning inte är bra och rekommenderar att alla de nuvarande specialiseringarna förtecknas i bilagan.

5.3. Farmaceuter har givit uttryck för sin önskan att man skall behålla det undantag som anges i artikel 2.2 i direktiv 85/433/EEG, nämligen att medlemsstaterna inte är skyldiga att låta de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som tilldelas medborgare i medlemsstaterna av övriga medlemsstater träda i kraft när det gäller att inrätta nya apotek som är öppna för allmänheten. Apotek som varit i drift kortare tid än tre år betraktas också som nyinrättade. Kommittén rekommenderar att detta undantag inarbetas i artikel 41 i direktivförslaget, i syfte att att upprätthålla en hög kvalitetsnivå på de farmaceutiska tjänster som erbjuds den europeiska allmänheten och säkerställa en god geografisk fördelning av apotek.

5.4. Arkitekterna vill helst stå utanför det nya direktivet. Kvalitetsaspekterna anses vara särskilt viktiga i detta sammanhang. Å andra sidan behandlas arkitektyrkets kvalitetsaspekter ganska ingående i inledningen till direktivförslaget. Med tanke på att kommissionen i direktivförslaget har ansträngt sig för att uppfylla arkitekternas önskemål skulle EESK vilja rekommendera att arkitekterna omfattas av det nya direktivet.

5.5. Ett annat exempel är veterinäryrket, som skall garantera konsumentskydd på hög nivå, förebygga och bekämpa djursjukdomar och säkerställa djurskyddet. Därför har kvalitetsaspekterna i det nya direktivet en särskild betydelse.

6. Handlingar och förfaranden

6.1. Artikel 46

EESK har observerat att de administrativa formaliteterna har en tendens att tillämpas på olika sätt i medlemsstaterna. Den uppförandekodex som antagits av samordningsgruppen för den generella ordningen när det gäller erkännande av utbildningsbevis har, genom de erfarenheter som kommissionen och medlemsstaterna har inhämtat, gjort det möjligt att fastställa vilka förfaranden som bör användas, vilka som är godtagbara och vilka som inte är godtagbara. Uppförandekodexen kan behöva uppdateras med avseende på det nya ramdirektivet.

6.2. Artikel 47

EESK noterar att behöriga myndigheter måste avge ett motiveerat beslut inom tre månader efter det datum då den kompletta ansökan inlämnades. För den generella ordningen innebär detta att tidsfristen har kortats ned från nuvarande fyra månader, vilket är positivt ur den sökandes synvinkel.

6.3. Artikel 48: Yrkestitel

EESK noterar att om tillträdet till ett yrke i värdmedlemsstaten med tillämpning av artikel 4.3 bara är partiellt, kan medlemsstaten göra ett passande tillägg till yrkestiteln. Kommittén anser det vara mycket viktigt att konsumenterna inte uppfattar detta tillägg som ett bevis på specialistkompetens, utan tvärtom som en begränsning av yrkesutövarens kompetensområde.

6.4. Artikel 49: Språkkunskaper

EESK är av den fasta övertygelsen att vissa kunskaper i värdlandets språk behövs för yrkesutövandet. Språkrav får dock inte påverka arbetstagarnas grundläggande fria rörlighet, som garanteras i fördraget. Språkraven måste vara motiverade och tillämpas på ett proportionerligt sätt, och måste alltid vara kopplade till relevanta insatser för att anordna kompletterande språkutbildning.

6.5. EESK vill framhålla språkutbildningens betydelse för rörligheten och ställer sig därför bakom förslaget i kommissionens handlingsplan för kompetens och rörlighet att medlemsstaterna bör se till att elever redan i förskolan och under grundskolans sex första år inhämtar kunskaper i främmande språk, och att dessa kunskaper sedan förstärks under grundskolans tre sista år och på gymnasiet samt i de institutioner som tillhandahåller yrkesutbildning.

6.6. I detta sammanhang är det mycket viktigt att full hänsyn tas till den europeiska arbetsmarknadens behov. Arbetsmarknadens parter bör sörja för att arbetstagarna får passande språkutbildning, när det är motiverat som ett led i kompetensutvecklingsplanen. Satsningarna på rörlighetsfrämjande språkutbildning måste givetvis omfatta alla grupper på arbetsmarknaden. I anslutning till Europeiska året för språk kommer kommissionen att lägga fram förslag till åtgärder i syfte att främja inläring av främmande språk. EESK kommer i sinom tid att få möjlighet att lämna synpunkter på dessa planer.

7. Avdelning 5 – Administrativt samarbete och genomförandebefogenheter

7.1. Behöriga myndigheter och kontaktpunkter

7.1.1. I direktivförslaget framhålls att informations- och samrådstjänsterna på nationell nivå måste förbättras avsevärt. I samband med inrättandet av inre marknaden har olika former av kontaktpunkter och informationstjänster byggts upp. Företagen och allmänheten har hittills endast i begränsad omfattning ställt frågor och tagit kontakt. När det nya direktivet har trätt i kraft, och den planerade, mer ambitiösa informationen om tjänsteleverantörer blir mer allmänt känd, kan informationsnätverken om inre marknaden förväntas få en radikalt ökad efterfrågan. På utbildningsområdet, och särskilt den högre utbildningen, finns redan några väletablerade informationscentrum: nationella informationskontor för erkännande av akademiska betyg (NARIC), som är kontaktpunkter för reglerade högre utbildningar, och nationella resurscentrum för rådgivning om yrkesutbildningar (NRCVG).

7.1.2. EESK vill dock påpeka att medlemsstaterna genom det nya direktivet får en avsevärt ökad administrativ arbetsbörda.

7.1.3. De nya förfaranden som föreslås kommer också, särskilt inledningsvis, att kräva ett betydande administrativt arbete av Europeiska kommissionen. EESK skulle gärna ha sett en översikt över de totala administrativa kostnader som det nya direktivet ger upphov till.

7.1.4. Kommittén förutsätter att de befintliga initiativ som administreras av GD Inre marknaden – t.ex. Europe Direct Call Centre Signpost och Dialogue with Citizens – skall kopplas till webbplatsen för "one-stop information" om europeisk rörlighet enligt förslaget i handlingsplanen för rörlighet och slutsatserna från mötet i Barcelona.

7.1.5. Direkta länkar till de europeiska yrkessammanslutningarnas och arbetsmarknadsparternas webbplatser bör ge vederhäftig information om specifika yrken. Sökande bör få hjälp att navigera till andra privata Internetsidor om erkännande av yrkeskvalifikationer; det finns några sådana webbplatser som kan ge kompletterande information.

7.1.6. Kommittén stöder förslaget i handlingsplanen för kompetens och rörlighet och Barcelona-slutsatserna att kommissionen och medlemsstaterna skall starta en informationskampanj om rörlighet under 2003. Arbetsmarknadsparterna och andra intressegrupper uppmanas att ta initiativ till informationskampanjer inom specifika sektorer.

8. Artikel 54: Kommittén för erkännande av yrkeskvalifikationer

8.1. Man föreslår att en enda kommitté skall administrera direktivet och hålla det ajour. Samtliga kommittéer som inrättats under det gällande systemet bör avskaffas.

8.2. EESK noterar att denna kommitté skall hantera ett mycket brett spektrum, från läkare till arkitekter plus alla yrken från högre utbildning till yrken inom hantverk och handel som lyder under den generella ordningen. Vi håller med om att kommittéförfarandena är lämpliga för att aktualisera tekniska krav, men tvivlar på att de är acceptabla när det gäller att anta tillförlitliga garantier med avseende på olika utbildnings kvaliteter. Gemenskapens åtgärder och system på området för erkännande av yrkeskvalifikationer fokuseras på den fria rörligheten. De rådgivande kommittéerna har inriktats på utbildningsfrågorna. Den framtida modellen måste innefatta en mekanism som säkerställer information från den berörda yrkeskategorin under former som liknar de rådgivande kommittéernas aktualisering av informationen om grund- och yrkesutbildning. Detta rör inte bara yrken som lyder under principen om automatiskt erkännande utan även andra yrkesgrupper. Olika yrkesgrupper måste ha möjlighet att såväl ha en förutseende strategi och lägga fram förslag till förändring som att reagera på en begäran från kommittén.

8.3. Enligt EESK är det mycket viktigt att alla arrangemang för en samrådsmekanism ges en lämplig juridisk form som säkerställer att samrådet upprätthålls i framtiden. Den centrala aspekten är att garantin för samrådet ges en lämplig och bindande utformning.

8.4. EESK föreslår att ett nytt stycke läggs till i artikel 54 med följande lydelse:

— ”Kommittén skall i lämpliga former regelbundet samråda med yrkesorganisationer, arbetsmarknadens parter och andra berörda parter i frågor som rör direktivets genomförande och utveckling. Initiativ till sådant samråd kan också tas av berörda yrkesorganisationer och arbetsmarknadens parter.”

8.5. När gemenskapens ordning för erkännande av yrkesbehörighet inrättades för fyrtio år sedan, var det främst lågutbildad arbetskraft som stod för den geografiska rörligheten. I dag är det de utbildade arbetstagarna som är den mest rörliga gruppen på den inre arbetsmarknaden. Rörligheten betraktas som ett medel för att öka sysselsättningen och konkurrenskraften inom EU. För att bygga upp starkare band med det verkliga arbetslivet är det viktigt att arbetsmarknadens parter aktivt medverkar i erkännandeprocessen.

9. Slutsatser

9.1. Behovet av en övergripande strategi

9.1.1. EESK är medveten om att den formella kompetensen inom Generaldirektoratet för inre marknaden när det gäller erkännande av yrkeskvalifikationer faller inom EU:s ordning för erkännande av reglerade yrken. Samtidigt är kommittén medveten om att en allt större andel av arbetsmarknaden ligger utanför det reglerade område där insyn och ömsesidigt förtroende är nyckelelement för erkännande av yrkeskvalifikationer och kompetens.

9.1.2. Därför har EESK valt att anlägga ett övergripande perspektiv på frågan om erkännande och ställer sig bakom den uppmaning som rådet (sysselsättning och socialpolitik) den 3 juni 2002 riktade till kommissionen att i nära samverkan med rådet och medlemsstaterna främja ökat samarbete när det gäller utbildning, baserat på insyn och kvalitetssäkring. Syftet är att skapa en ram för erkännande av yrkeskvalifikationer (Europeiska systemet för överföring av akademiska poäng (ECTS), tillägg till utbildnings- och examensbevis och Europeiska mallen för meritförteckningar), med utgångspunkt i resultaten av Bolognaprocessen, och att främja liknande insatser på yrkesutbildningsområdet. Ett sådant samarbete skulle säkerställa en aktiv medverkan från arbetsmarknadens parter, yrkesutbildningsanstalter och andra berörda parter.

9.1.3. Med stor glädje har EESK noterat att insatser när det gäller erkännande av yrkeskvalifikationer på senare tid har givits hög prioritet på EU:s dagordning. För att uppnå en övergripande strategi bör samverkan skapas mellan dessa insatser.

9.1.4. Fram till nu har många initiativ för erkännande av yrkeskvalifikationer genomförts utan inbördes kontakter.

Gemensamma plattformar kommer att skapas i enlighet med artikel 15 i det konsoliderade erkännandedirektivet, som övervakas av GD Inre marknaden. GD Utbildning kommer att bevaka frågan om frivilliga miniminormer i utbildningsväsendet för att underlätta professionellt erkännande av icke-reglerade yrken. Kommer de icke-reglerade yrkeskategorierna också att skapa gemensamma plattformar? Forumet för insyn i yrkesutbildningen kommer att samordna frågan om erkännande av informellt och icke-formellt lärande. De sektorskommittéer som inrättats genom den europeiska sociala dialogen kan användas för arbetet med kvalifikationer inom olika sektorer.

9.1.5. En lång rad branscher som IKT-, bil- och flygsektorerna håller på att utveckla egna europeiska eller internationella metoder för kvalifikationsnormer. Vissa av dem försöker skapa europeiska utbildningsbevis som skall delas ut på frivillig basis. Det finns ett antal Sokrates- och Leonardo da Vinci-projekt som behandlar erkännandefrågor. ”Tuning”-projektet syftar till tillnärmning av vissa ämnen inom den högre utbildningen.

9.1.6. Med utgångspunkt i Bolognaprocessen, som syftar till att skapa ett europeiskt område för högre utbildning år 2010, och den likartade Bryggeprocessen för yrkesutbildning kommer det att finnas två parallella tillnämnings- och harmoniseringsprocesser på det europeiska området för grund- och yrkesutbildning. Arbetsmarknadsparterna kommer att vara engagerade i Bryggeprocessen, men de har hittills hållits utanför Bolognaprocessen. EESK anser att de parallella instrumenten och tjänsterna för yrkesutbildning och högre utbildning bör samordnas, eftersom gränserna mellan de båda fälten har lösts upp, och arbetsmarknadens parter bör fås att medverka i insatser på båda områdena. De nationella resurscentrumen för rådgivning om yrkesutbildningar måste integreras nära med det parallella nätverket NARIC, som är relaterat till högre utbildning.

9.1.7. Vi vill uttryckligen framhålla att det föreligger ett starkt behov av ökad samordning och en enhetlig policy mellan GD Inre marknaden, som behandlar rörlighetsfrågorna, GD Utbildning och kultur, som ansvarar för EU-projekt i fråga om kvaliteten inom grund- och yrkesutbildningen, samt GD Sysselsättning och socialpolitik, som har ett antal kommittéer för social dialog.

9.1.8. EESK anser att det är absolut nödvändigt att det skapas en policyram för allt som rör erkännande av yrkeskvalifikationer. Det föreliggande förslaget till direktiv är ett steg i denna riktning. EESK företräkar starkt att det inrättas en gemensam europeisk plattform eller en rundabordskonferens med målet att dra upp riktlinjer för samordningen av erkännande av yrkeskvalifikationer när det gäller högre utbildning och yrkesutbildning samt informellt och icke-formellt lärande. En sådan gemensam europeisk plattform eller rundabordskonferens, med deltagare från Europeiska kommissionen och andra EU-institutioner, medlemsstaterna och andra berörda parter, t.ex. utbildningsanstalter, arbetsmarknadens parter och yrkesorganisationer, skulle gjuta nytt liv i de samlade ansträngningarna att främja och stimulera rörligheten i Europeiska unionen.

Med tanke på utvidgningen kommer sådana ansträngningar att bli allt viktigare – och det gäller också behovet av god policysamordning.

9.1.9. EESK kommer att ge dessa frågor hög prioritet i kommitténs kommande arbete i fråga om utbildnings- och sysselsättningspolitik.

Bryssel den 18 september 2002.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 och om ändring av förordning (EG) nr 44/2001 vad avser mål om underhållsskyldighet"

(KOM(2002) 222 slutlig – 2002/0110 CNS)

(2003/C 61/15)

Den 28 maj 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda förordning.

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 4 september 2002. Föredragande var Claire Carroll och medföredragande Daniel Retureau och Roger Burnel.

Vid sin 393:e plenarsession den 18–19 september 2002 (sammanträdet den 18 september 2002) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 129 röster för, 2 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Bakgrund till förslaget

1.1. I september 2001 lade kommissionen fram ett förslag till rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i mål om föräldraansvar⁽¹⁾. Kommittén presenterade sitt yttrande om förslaget i januari 2002⁽²⁾. Eftersom det fanns fler gemenskapsinstrument som reglerade domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för barn uppmanade kommittén kommissionen att samla all lagstiftning på området i ett enda instrument. Rådet hade redan tagit ärendet i beaktande och föreliggande integrerade förslag är resultatet av detta arbete.

1.2. Eftersom människor i allt större utsträckning flyttar inom EU har antalet äktenskap och andra familjerelationer mellan medborgare och bosatta i unionens medlemsstater ökat betydligt. Tyvärr har detta lett till ett ökat antal skilsmässor,

annullerade äktenskap och separationer mellan medborgare från olika medlemsstater. Konflikter som uppstår under rättsliga och administrativa förfaranden och som alltid är svåra att hantera kan kompliceras ytterligare genom frågor som rör domstols behörighet. Parterna vänder sig till olika länder och instanser och försöker få ett domstolsutlåtande från en medlemsstat överklagat i den egna medlemsstaten.

1.3. Konflikter som rör umgängesrätt eller vårdnad av barn efter en skilsmässa eller separation leder i ett begränsat, men inte obetydligt antal fall, till att barn bortförs av en förälder eller av släktingar till en annan medlemsstat eller till tredje land. Även om det inte förekommit något tvångsmässigt bortförande kan umgängesrätten äventyras på grund av föräldrars eller vårdnadshavares rädsla för att det, om de låter barnet lämna landets jurisdiktion, skall bli svårt eller omöjligt för dem att få en dom som ger dem vårdnad verkställd i det fall barnet inte återvänder. Detta är till skada både för barnet och för den andra föräldern.

⁽¹⁾ KOM(2001) 505 slutlig.

⁽²⁾ EGT C 80, 3.4.2002, s. 41.